

Número 3, desembre 1999

Informe sobre el IV Congreso ISKO-España, EOCONSID'99 (Granada, 22-24 d'abril de 1999)

Jesús Gascón García
Facultat de Biblioteconomia i Documentació
Universitat de Barcelona
gascon@fbd.ub.es

El quart EOCONSID (Encuentro de Organización del Conocimiento en Sistemas de Información y Documentación), organitzat per ISKO-España (Capítulo Español de la International Society for Knowledge Organization), ha suposat «situar en el mapa» un congrés i una entitat que fins ara havien tingut poca projecció. Tot i organitzar les trobades regularment —cada dos anys— des del 1993, el poc coneixement de l'entitat i dels seus objectius comportava una assistència escassa de professionals a les trobades, limitada, es podria dir, als membres de l'entitat i als alumnes de la Universidad Carlos III, —entitat que havia acollit les segones i terceres trobades. Igualment, les actes publicades tenien poc ressò, tot i incloure contribucions d'un bon nivell de qualitat. El canvi en els òrgans de govern d'ISKO-España, el 1998, va replantejar la manera d'organitzar el congrés: es va decidir formar un equip independent de la junta directiva que s'hi pogués dedicar plenament i que garantís un major grau de professionalitat.

L'equip va aconseguir el suport de la Universidad de Granada, a través de la seva Facultat de Biblioteconomia i Documentació, i la col·laboració econòmica de la Diputació i l'Ajuntament de Granada i d'algunes empreses comercials locals, la qual cosa assegurava una major disponibilitat de recursos. D'altra banda, la publicitat obtinguda, entre altres motius, per la creació d'una pàgina web del congrés a la qual es podia accedir des del web d'ISKO —l'entitat internacional— va originar un nombre molt elevat d'inscripcions i de sol·licituds per a la presentació de comunicacions, que provenien tant d'Espanya com de l'estranger. El comitè científic va acceptar cinquanta-cinc de les propostes de comunicació (gairebé el doble que en els congressos anteriors), la lectura de les quals, per tal de poder fer-se en tres dies, va haver de programar-se en tres sessions paral·leles. Val a dir, però, que tant pel nombre de comunicacions com pel de públic, el congrés és encara «assumible», agradable fins i tot, ja que permet fer-se una idea global de tot el seu desenvolupament, i facilita els contactes i intercanvis entre els assistents.

EOCONSID'99 s'organitzà en set sessions científiques que agrupaven temàticament —com en els congressos anteriors— les comunicacions acceptades. Algunes de les sessions, atès el nombre de comunicacions

presentades, es dividien en mesos. A més, hi va haver dues taules rodones: una, amb el nom «Diferentes enfoques conceptuales para la organización del conocimiento» i la participación de Nicholas J. Belkin, Evaristo Jiménez, M. José López Huertas i Amparo Vila; l'altra, «Evaluación de los sistemas de información», amb Emilia Curr s, José Antonio Frías, José Antonio Moreiro i F lix de Moya (hi estava prevista també la presència de Robert Fugmann, però no hi va poder assistir).

L'enunciat del congrés —«La representación y la organización del conocimiento en sus distintas perspectivas: su influencia en la recuperación de la información»— era prou ampli per acollir comunicacions molt diverses relacionades amb la recuperación de la información i la representación del coneixement que la fa possible. En les intervencions va tornar a quedar patent el car cter interdisciplinari de l'organitzaci n del coneixement com a disciplina. Van predominar les comunicacions dedicades als fonaments de la representación del coneixement —des d'enfocaments tan diversos com ara el de les ciències cognitives, l'epistemologia, la ling stica, la informàtica o la intel·ligència artificial, els llenguatges formals, etc.— i a la recuperación de la información. Respecte a les trobades anteriors, s'hi va poder observar un increment —lògic, potser— de les comunicacions relacionades amb la recuperación de la información a Internet i a aplicacions informàtiques basades en la intel·ligència artificial.

Les sessions programades van ser:

- Representación i organitzaci n conceptuals del coneixement, amb disset comunicacions repartides en quatre mesos: models i mètodes de representación conceptual, models i mètodes d'organitzaci n conceptual, construcción i gestió d'estructures conceptuals, i disseny,  s i evolució d'estructures conceptuals.
- Representación i organitzaci n del coneixement basat en la intel·ligència artificial, amb set comunicacions.
- Enfocament estadisticobibliom tric en la representación i l'organitzaci n del coneixement, amb quatre comunicacions.
- Organitzaci n i gestió del coneixement a Internet, amb vuit comunicacions.
- Recuperación de la información, amb dotze comunicacions repartides en dues mesos: models i mètodes de recuperación, i recuperación de la información especialitzada i multimèdia.
- Avaluaci n dels sistemes d'información, amb quatre comunicacions.
- L'usuari dels sistemes d'información, amb quatre comunicacions.

La conferència inaugural —«Complementary models for knowledge representation and organization»— va ser a càrrec de Nicholas J. Belkin, formulador de la teoria de l'ASK, que també va participar en una taula rodona. Belkin presentava diferents models d'organitzaci n del coneixement (monot tics, polit tics, ordenats, superposats, etc.) i parlava de les relacions que s'hi podien establir: de complementarietat, contradictorietat i absència de relació. Entre aquestes relacions destacava la de complementarietat com a via per assolir una visió més completa de l'univers conceptual i respondre millor, aix , a les necessitats de l'entorn organitzatiu. Un cop escollida la complementarietat, Belkin expos  diferents models per desenvolupar-la: models personals, per a grups, per a objectes, per a organitzacions... Pel que fa a l'anàlisi, en qualsevol d'aquests models, el conferenciant va plantejar que no s'havia de basar únicament en la producció científica, sinó en les pautes de comunicació humana; d'aquesta manera establia un lligam amb la ponència sobre avaluació de sistemes d'informació, que més tard presentaria Fugmann¹.

De l'altra «estrella convidada», Robert Fugmann, es va poder sentir la ponència tramesa («Problems in the empiric evaluation of information systems»), ja que no va poder assistir a la trobada. Fugmann qüestiona que l'avaluació de sistemes d'informació es basi únicament en criteris positivistes i quantitativs, i deixi de banda aspectes més difícils de mesurar, però més significatius, com ara la qualitat dels resultats, la seva adequació a la demanda o la satisfacció de l'usuari.

Entre la resta dels participants hi havia professionals reconeguts, provinents majoritàriament de l'àmbit universitari, com ara Miguel Ángel Esteban, José Antonio Frías, Pedro Hípola, Evaristo Jiménez, María José López Huertas, José Antonio Moreira, Purificación Moscoso, Félix de Moya, Rosa San Segundo, etc. De la Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat de Barcelona hi presentaren comunicacions Constança Espelt i Jesús Gascón («La rebelión de las formas: los aspectos formales del contenido como elemento de recuperación»), Josep Manuel Rodríguez Gairín («Darwin: una propuesta de organización y evaluación del conocimiento accesible en línea»), feta juntament amb J. A. Merlo Vega, J. Gracia Armendáriz i F. Zapico), Montserrat Sebastià («Reflexiones en torno al software de gestión y el acceso a la información en los recursos de Internet») i Rosa Seguí i Aurora Vall («La consulta por materias en el catálogo automatizado de las bibliotecas públicas de Cataluña»). Hi assistiren, a més, Ferran Burguillos i Pilar Martínez, i també alguns alumnes i exalumnes del centre.

Les línies principals detectades en les intervencions es poden resumir a partir de les conclusions generals del congrés —que podeu trobar completes a l'adreça: <http://www.ugr.es/~isko/document/conclu.doc>—:

- El paradigma cognitiu es consagra com el model teòric de representació del coneixement més citat i utilitzat en les intervencions.
- També, encara que en menor escala, hi ha un nombre significatiu de comunicacions que basen l'organització del coneixement en mètodes d'anàlisi lingüística, anàlisi del discurs, associació d'idees, categories i sistemes que permeten una major representació de les relacions conceptuals.
- El disseny de sistemes d'informació basats en l'aplicació de tècniques d'intel·ligència artificial (sistemes experts, tutors intel·ligents, lògica difusa, xarxes neuronals, etc.) presenta unes grans possibilitats de futur, que passen per la col·laboració estreta entre els professionals de la informació i els de camps com ara la informàtica, les matemàtiques o les ciències lingüístiques.
- De manera més genèrica, és cada cop més important el treball conjunt del professional de la informació amb sectors professionals, comercials i de recerca que tradicionalment no hi han estat associats, però sense els quals no es poden desenvolupar eines eficaces d'anàlisi i recuperació de la informació i que, en alguns casos, per desconeixement del nostre paper, estan «envaint» els nostres àmbits d'actuació sense comptar amb nosaltres.
- Es fa cada cop més evident que els sistemes d'informació i les aplicacions d'organització i recuperació de la informació s'han de planificar en funció de les necessitats dels usuaris, que poden arribar a ser molt complexes i diferents, fins i tot dintre d'una mateixa organització. Són necessàries l'obtenció i l'anàlisi de dades referides a la conducta dels usuaris a l'hora d'utilitzar aquests sistemes (anàlisi de transaccions), per tal de millorar-ne el disseny i el rendiment. L'avaluació dels sistemes no pot ser merament quantitativa, sinó que ha de considerar factors de qualitat, com ara la satisfacció dels usuaris, l'adequació dels resultats a les demandes, etc.

- Cal millorar els sistemes de recuperació de la informació per fer menys important el desequilibri entre precisió i exhaustivitat.
- En aquesta línia, els llenguatges documentals i els productes de recuperació de la informació s'han d'adaptar millor a les necessitats reals dels usuaris. Tot i l'increment d'estudis i sistemes basats en la recuperació de la informació a partir del text lliure, es constata una millor qualitat de la recuperació mitjançant els llenguatges documentals estructurats, tot i que les aplicacions que s'hi basen presenten moltes limitacions.
- L'aplicació de llenguatges documentals controlats a sistemes d'informació d'empreses i arxius és un camp encara poc explotat.
- Atès que l'usuari d'un sistema d'informació no pot ser, en la majoria dels casos, autosuficient —per desconeixement, excés d'informació, raons econòmiques, etc.—, i que els sistemes de cerca assistida no són prou eficients, es fa imprescindible la figura de l'intermediari que, coneixent els problemes del sistema i de l'usuari, participi en el disseny dels sistemes per facilitar l'accés a la informació.

La trobada va tenir lloc al Palau d'Exposicions i Congressos de Granada, en dues sales adjacents que, en determinades ocasions —conferència inaugural, cloenda, taules rodones—, després de treure la divisió que les separava, esdevenien un únic espai. Això facilitava molt anar d'una sala a l'altra per tal de seguir les comunicacions d'una sessió determinada. Potser en alguns casos els ponents van extralimitar-se en el temps de presentació adjudicat, la qual cosa va provocar que les previsions dels assistents anessin desfasades. En general, però, la coordinació entre sessions va ser correcta i permetia acomplir la planificació que els assistents podien haver fet. Hi ajudava el fet que les actes es lliuressin ja publicades², en el moment de fer l'acreditació o la inscripció, en el mateix palau de congressos. També és veritat que la correcció de l'edició es va veure entelada per l'absència d'índexs o d'un simple sumari (!) que remetés a les pàgines corresponents³: costava, de fet, buscar una comunicació concreta, ja que estaven col·locades segons l'ordre en què es van presentar al congrés.

Com en qualsevol congrés, la qualitat de les intervencions va ser desigual, encara que el nivell mitjà pot considerar-se satisfactori. S'hi podien sentir, com ha estat habitual en els altres EOCONSID, comunicacions altament abstractes i, alhora, explicacions d'experiències i aplicacions molt concretes. Alguns debats van ser interessants i la seva prolongació als passadissos, o fins i tot fora del palau de congressos, va contribuir a crear un ambient d'intercanvi d'idees força interessant. La sensació global és que hi ha molts camps que desconeixem —més o menys el socràtic «sols sé que no sé res»—, potser perquè requereixen un grau d'especialització elevat, i, no obstant això, poden ser importants per al desenvolupament de la nostra feina —almenys pel que fa a la representació del coneixement i a la recuperació de la informació. En aquest sentit, EOCONSID és, segurament, un dels congressos més pluridisciplinaris —tot i el grau d'especialització— del nostre entorn: la varietat d'enfocaments de les comunicacions n'és testimoni.

Els actes paral·lels al congrés, com ara la recepció al Carmen de los Mártires —modèlica pel que fa a l'encert en la tria del lloc (en un recinte bellíssim, a la vora de l'Alhambra, amb una vista esplèndida de Granada a la nit) i l'elegància i bellesa de l'acte (un recital de cançó de concert), i, per què no dir-ho?, un aperitiu de primera—, el sopar del dia de la cloenda o el passeig per l'Albayzín, van arrodonir un congrés que va demostrar un gran poder de convocatòria i un nivell de qualitat més que acceptable. Si es mantenen en les properes convocatòries, el congrés d'ISKO-España pot esdevenir un dels congressos especialitzats de referència. El proper, que tindrà lloc a Alcalá de Henares la primavera del 2001,⁴ confirmarà si això és

així.

Notes

¹ La conferència de Belkin no està publicada a les actes del congrés. Com no hi vaig ser present, Ferran Burguillos m'ha proporcionat les notes sobre el contingut d'aquesta intervenció.

² Congreso ISKO-España (4t: 1999: Granada). *La representación y la organización del conocimiento en sus distintas perspectivas: su influencia en la recuperación de la información: actas del IV Congreso ISKO-España, EOCONSID'99: 22-24 de abril, Granada*. Editadas por: María José López-Huertas, Juan Carlos Fernández-Molina. Granada: Sociedad Internacional para la Organización del Conocimiento, Capítulo Español: Facultad de Biblioteconomía y Documentación, Universidad de Granada, 1999. (O[r]ganización del conocimiento en sistemas de información y documentación; 4). 447 p. ISBN 84-699-0289-X.

³ Posteriorment, s'han redactat un sumari amb la numeració de les pàgines, un índex d'autors i les conclusions llegides al final del congrés. Es poden trobar al web d'ISKO-España, a l'adreça <http://www.ugr.es/~isko/index.html>.

⁴ L'elecció va tenir lloc durant l'assemblea d'ISKO-España, simultània al congrés. A l'assemblea del 1997 es va decidir que el lloc del congrés, que fins llavors havia estat el campus de Getafe de la Universidad Carlos III, anés canviant i s'organitzés a les ciutats on hi hagués centres d'ensenyament superior de biblioteconomia i documentació, amb el suport d'aquests centres.

Facultat de Biblioteconomia i Documentació
Universitat de Barcelona
Barcelona, desembre de 1999
<http://www.ub.edu/biblio> • [Comentaris](#)

[Citació recomanada](#) • [Metadades](#)
[UB](#) • [Facultat](#) • [BiD](#)